

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University (Ukraine)
The College of New Jersey (USA)
Camarines Sur Polytechnic Colleges (Philippines)
European Danube Academy (Germany)
University of Kragujevac (Serbia)

Proceedings

STRATEGIC INNOVATIONS OF SOCIAL COMMUNICATIONS AND FOREIGN PHILOLOGY IN CRISIS TIMES

I International Scientific and Practical Conference

1 June 2024

Sumy State University, Ukraine

Sumy 2024

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University (Ukraine)
The College of New Jersey (USA)
Camarines Sur Polytechnic Colleges (Philippines)
European Danube Academy (Germany)
University of Kragujevac (Serbia)**

Proceedings

**STRATEGIC INNOVATIONS OF SOCIAL COMMUNICATIONS AND
FOREIGN PHILOLOGY IN CRISIS TIMES**

I International Scientific and Practical Conference

1 June 2024
Sumy State University, Ukraine

Sumy 2024

UDC: 81'25'42:316.7(063)(0.034)

S88 Strategic Innovations of Social Communications and Foreign Philology in Crisis Times: collection of scientific paper of the I International Scientific and Practical Conference (1 June 2024) / responsible editor Nabok M., responsible designer Sadivnycha M. Sumy: Sumy State University, 2024. 351 p.

The collection includes scientific materials devoted to current problems in the field of distance teaching and learning in the era of digital technologies, in particular in language pedagogy, media innovations, modern translation, ethnolinguistics, stylistics, methods and methodologies of modern linguistic and literary disciplines. The composition of the collection is scientific research on the preservation of national identity and cultural heritage, intercultural communications, psychological theory and practice, sociological research.

For teachers of higher education institutions, graduate students, students, teachers of secondary schools, gymnasiums, lyceums and colleges, all those interested in socio-humanitarian issues.

The materials are printed in the author's editorial

Sumy State University, 2024

interconnectedness and cultural exposure. While there are challenges, the resilience of cultural identities allows for the coexistence and thriving of linguistic diversity and national identities. Recognizing and addressing these challenges fosters a global environment where both can flourish.

References:

Davies, W.D., Dubinsky, S. (2018). *Language and National Identity*. In *Language Conflict and Language Rights: Ethnolinguistic Perspectives on Human Conflict*. Cambridge University Press.

Lorbiecki, A. (2002). *Globalization and the Effects of Diversity and National Identity — with Illustrations from Three British Companies*. In Geppert, M., Matten, D., Williams, K. (Eds), *Challenges for European Management in a Global Context – Experiences from Britain and Germany*. Palgrave Macmillan, London.
https://doi.org/10.1057/9780230510180_12

McLuhan, M. (n.d.). In Wikipedia. Retrieved May 25, 2024 from https://en.wikipedia.org/wiki/Global_village

Snell-Hornby, M. (2010). *Communicating in the Global Village: On Language, Translation and Cultural Identity*. *Current Issues In Language and Society*, 6, 103–120. 10.1080/13520529909615539.

Тімченко Д.С.

магістрантка кафедри германської філології

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ НІМЕЦЬКИХ НАЗВ КАЗКОВИХ СТВОРІНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Процес перекладу літературних творів, зокрема казок та фантастичних творів, є складним і багатогранним завданням, яке вимагає ретельного вивчення та аналізу. Німецька література багата на казкові оповідання, в яких фігурують різноманітні міфічні створіння, назви яких часто викликають труднощі під час

перекладу на українську мову. Адекватна передача назв цих казкових істот є важливою складовою успішного перекладу, оскільки вони несуть у собі глибоке культурне та міфологічне значення, яке необхідно зберегти.

Актуальність роботи полягає у важливості дослідження способів передачі назв німецьких казкових створінь українською мовою задля забезпечення якісного перекладу літературних творів. Правильний переклад цих назв дозволяє зберегти атмосферу, колорит і культурну спадщину німецької літератури, а також сприяє кращому розумінню та інтерпретації художніх творів для українського читача.

Аналіз сучасного стану проблеми засвідчує, що питання перекладу назв казкових створінь залишається актуальним і вимагає ґрунтовного вивчення. Серед вчених, які досліджували цю тематику, варто відзначити праці таких авторів, як Бариш І., Дудик П., Колегаєва, І., Харченко М., Матієв І. та інші. Вони висвітлили різні аспекти перекладу, зокрема культурних та міфологічних елементів, проте проблема перекладу назв казкових створінь німецької літератури українською мовою ще не отримала всебічного висвітлення.

Метою дослідження є вивчення та систематизація способів перекладу назв німецьких казкових створінь українською мовою, а також розробка рекомендацій для перекладачів щодо оптимальних стратегій у цій сфері.

Казкові істоти – це вигадані персонажі, які населяють світ казок, міфів, легенд і фольклору. Вони відрізняються від реальних тварин і людей надзвичайними здібностями, незвичайним зовнішнім виглядом та магічними властивостями.

Для перекладу власних назв використовуються різні методи, такі як транскрипція, транслітерація, калькування, транспозиція або комбінація цих методів. Вибір конкретного методу залежить від мовної та культурологічної компетенції перекладача (Альошина, 2013).

Транслітерація – це процес передачі слів, фраз або імен з одного алфавіту в інший шляхом збереження фонетичного подібності між словами у різних мовах. Транслітерація може бути використана для передачі назв казкових

створінь, особливо якщо точна вимова оригінальної назви є важливою.

Основними правилами транслітерації з німецької на українську мову можуть бути наступні: збереження буквальності. Основний принцип транслітерації – зберегти буквальність оригінального написання, дотримуючись правил транслітерації (Ємельянова, 2019).

Виділяють чотири основні способи перекладу власних імен: транслітерація, транскрипція, калька (калькування), транспозиція. Загальним правилом при перекладі іншомовних власних назв є транскрипція або транслітерація власного імені.

Літерація за фонетикою: Українські літери вживаються так, щоб вони звучали максимально близько до оригінальної вимови. Наприклад, німецьке „Sch“ може бути транслітероване як «Ш», а „Ü“ – як «Ю».

Урахування особливих символів: Особливі символи в німецькій мові, такі як "ß" або "ä," можуть бути транслітеровані на українську мову аналогічно або замінені відповідними літерами.

Якщо власна назва вже знайома носіям, слід зберегти її затверджену, традиційну форму. Приклади німецьких назв казкових створінь, які можуть бути транслітеровані на українську мову:

Rumpelstilzchen (Румпельштільцхен): У цьому прикладі «Rumpelstilzchen» транслітерується як «Румпельштільцхен» зберігаючи фонетичну подібність (Die Märchen der Brüder Grimm Band 1, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Hänsel und Gretel (Гензель і Гретель): Тут «Hänsel» стає «Гензель» а «Gretel» – «Гретель.» (Die Märchen der Brüder Grimm Band 2, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Транслітерація може бути важливим методом передачі назв казкових створінь, особливо коли важлива вимова чи звучання назви в контексті казки. Однак варто пам'ятати, що в деяких випадках перекладач може вирішити використовувати інші методи передачі назв, залежно від конкретного контексту і цільової аудиторії.

Фонетичний переклад (або транслітерація за фонетикою) може бути

використаний для збереження звучання назв казкових створінь, а також їхньої вимови в оригінальній мові. Цей підхід передбачає використання літер і символів, які звучать схоже або ідентично з оригіналом, замість повного перекладу. Прикладом фонетичного перекладу німецьких назв казкових створінь на українську мову може бути Rapunzel (Рапунцель). Фонетичний переклад може залишити назву як «Рапунцель» оскільки вона вже досить схожа за звучанням на німецьку оригінальну назву (Die Märchen der Brüder Grimm Band 2, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Фонетичний переклад дозволяє зберегти автентичність назви та звучання для читачів або слухачів, які можуть бути знайомі з оригіналом або бажають зрозуміти вимову. Однак важливо бути уважним при використанні цього методу, оскільки він може призвести до труднощів для осіб, які не знайомі з оригіналом або які не мають досвіду вимови інших мов.

Переклад на основі значення (або семантичний переклад) використовується для передачі сенсу або значення слів або назв, а не їхньої буквальної форми. Цей підхід може бути корисним, коли точна фонетична передача або звучання назви не є найважливішою частиною перекладу, і коли важливо передати концепцію або ідею за словами. Приклади перекладу на основі значення німецьких назв казкових створінь на українську:

Rotkäppchen (Червона шапочка): замість буквального фонетичного перекладу, перекладач може вибрати «Червона шапочка» оскільки ця назва передає конкретний образ та асоціації, пов'язані із головним персонажем (Die Märchen der Brüder Grimm Band 1, 2021), (Казки для дітей та родини, 2009).

Der gestiefelte Kater (Кіт у чоботях): замість фонетичного перекладу, можна використовувати «Кіт у чоботях», що є популярною назвою цієї казки в українському контексті і передає сюжет та характер головного героя (Die Märchen der Brüder Grimm Band 2, 2021), (Казки братів Грімм, 2021).

Schneewittchen (Білосніжка): у цьому випадку, переклад на основі значення – «Білосніжка» – передає образ головної героїні, яка має білу шкіру, як сніг, та відображає її основну рису (Die Märchen der Brüder Grimm Band 3., 2021), (Казки

для дітей та родини, 2009).

Переклад на основі значення може бути важливим при відтворенні сюжету, асоціацій та символіки казок. Він дозволяє перекладачеві зосередитися на передачі суті та концепції твору, зберігаючи при цьому сенс і значення назви.

Створення нових українських аналогів для німецьких назв казкових створінь може бути творчим і цікавим завданням. Для цього важливо враховувати семантику, характер та основну ідею казки, щоб нова назва відображала сутність і контекст персонажа чи подій. Одним із прикладів може бути *Der Froschkönig*. М.Харченко переклав його як «Королевич-Жаба». Ця назва точно вказує на головного персонажа казки, а також зберігає загальний зміст, а от Матієв перетворив його на «Жаб'ячого Короля», що вже не так точно дає нам розуміння чи то сам Королевич є жабою, чи то він тільки править іншими жабами (*Die Märchen der Brüder Grimm Band 1. 2021*), (Казки для дітей та родини, 2009), (Казки для дітей та родини, 2009).

Створення українських аналогів може бути корисним, коли оригінальна назва незручно вимовляється або має мало відомих асоціацій для українських читачів або глядачів. Такі аналоги можуть допомогти зрозуміти суть казки та зберегти її автентичність у новому культурному контексті.

Список використаних джерел:

Альошина, К.О. (2013). Способи перекладу «промовистих» імен у художній літературі (на матеріалі англійських та українських перекладів науково-фантастичних творів І. Єфремова). *Мовні і концептуальні картини світу*, № 46/1, 33–42.

Ємельянова, Д. В. (2019). Синтаксичні особливості автоматизованого перекладу науково-технічної літератури. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, № 43, Т. 5, 59–62.

Казки для дітей та родини / переклад з нім. Матієв Р.І., Кульчицька О.Я. Тернопіль: Навчальна книга, 2009.

Казки братів Грімм в чотирьох томах з 180 малюнками / переклад

М. Харченка, Ф. Супруна, Д. Корзуна та ін. Київ –Відень, 2021.

Die Märchen der Brüder Grimm Band 1. Eine Einführung. Pößneck: Reclam 2021.

Die Märchen der Brüder Grimm Band 2. Eine Einführung. Pößneck: Reclam 2021.

Die Märchen der Brüder Grimm Band 3. Eine Einführung. Pößneck: Reclam 2021.

Науковий керівник – Кобякова І. К., кандидат філологічних наук, професор Сумського державного університету.

Глуховцева К.Д.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5581-2204>

доктор філологічних наук

професор кафедри української мови

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

МОВА – ДЖЕРЕЛО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

(А. БОРТНЯК ПРО МОВУ)

Ім'я А. А. Бортняка – відомого українського поета, публіциста, перекладача, літературознавця, громадського діяча – знане в усій Україні, адже він як «великий майстер слова» (А. Гарманюк), небайдужий до нагальних питань суспільства, діставав «живу воду з колодязя тисячоліть» (В. Базилевський). На думку А. Подолинного, «Провідна тематика його творчості – це історія й сучасне життя рідного краю, моральні та етичні проблеми, філософське осмислення людського буття, виховання національної гідності, екологічної культури» (Заря, 2008). Турбували поета й питання мови, її структури та нормативності. Якщо говорять про художню майстерність А. Бортняка, то зауважують, що він «облюбовує відгранені строфічні структури, предметні образи, скріплені живою думкою, що пульсує... Він проникає в дійсність, а не розмальовує її»